

Національний
банк України

Результати опитування керівників підприємств Тернопільської області щодо їх ділових очікувань*

IV квартал 2023 року

*Надані результати є відображенням лише думки респондентів – керівників підприємств Тернопільської області в IV кварталі 2023 року і не є прогнозами та оцінками Національного банку України.

Результати опитування підприємств Тернопільської області у IV кварталі 2023 року свідчать, що на тлі безпекових ризиків та логістичних проблем з перетином кордону респонденти очікують **скорочення обсягів виробництва товарів і послуг в Україні**, водночас вони **позитивно оцінюють фінансово-економічний стан своїх підприємств** у наступні 12 місяців. Очікується швидше зростання цін. Девальваційні очікування послабилися.

У наступні 12 місяців керівники підприємств області очікують:

- **скорочення виробництва товарів та послуг в Україні:** баланс відповідей – «мінус» 10.0% (у попередньому кварталі – 10.0%) (графік 1). У цілому по Україні – 15.2%;
- **зростання цін на товари та послуги вищими темпами:** 60.0% респондентів очікують, що зростання цін перевищить 10.0% (у попередньому кварталі – 50.0%), у цілому по Україні – 52.4%. **Головними чинниками інфляції** респонденти називають воєнні дії, витрати на виробництво та курс гривні до іноземних валют (графік 2);
- **девальвацію національної валюти нижчими темпами:** знецінення гривні відносно долара США очікують 63.6% респондентів (у попередньому кварталі – 77.8%), у цілому по Україні – 77.4%;
- **поліпшення фінансово-економічного стану своїх підприємств:** баланс відповідей – 10.0% (у попередньому кварталі – 11.1%). У цілому по Україні – 4.1% (таблиця);
- **зростання загальних обсягів реалізації виробленої продукції вищими темпами:** баланс відповідей – 20.0% (у попередньому кварталі – 11.1%) (таблиця). Водночас на зовнішньому ринку респонденти очікують обсяги реалізації продукції на поточному рівні: баланс відповідей – 0.0% (у III кварталі 2023 року – 50.0%). У цілому по Україні баланси відповідей – 10.6% та 9.7% відповідно;
- **зменшення інвестиційних видатків** як на виконання будівельних робіт, так і на машини, обладнання та інвентар помітними темпами: баланси відповідей – «мінус» 30.0% та «мінус» 9.1% відповідно (у попередньому кварталі – 11.1% та 40.0% відповідно) (таблиця). У цілому по Україні баланси відповідей – «мінус» 6.9% та 6.6% відповідно;
- **збільшення кількості працівників** на своїх підприємствах: баланс відповідей – 18.2% (найвищі очікування серед регіонів третій квартал поспіль) (у попередньому кварталі – 10.0%) (графік 4). У цілому по Україні керівники підприємств прогнозують зменшення кількості працівників: баланс відповідей – «мінус» 6.5%;
- **зростання цін на товари / послуги, що купують та продають підприємства:** баланси відповідей – 72.7% і 50.0% відповідно (у попередньому кварталі – 70.0% і 44.4% відповідно) (графік 6). На подорожчання товарів / послуг власного виробництва найбільше впливатимуть курс гривні до іноземних валют, попит на власну продукцію (вплив цих двох чинників значно посилюється) та вартість трудових ресурсів (графік 7);
- **прискорення зростання витрат на одиницю продукції та на оплату праці одного найманого працівника:** баланси відповідей – 40.0% та 70.0% відповідно (у попередньому кварталі – 22.2% та 40.0% відповідно) (графіки 4, 6).

Головними чинниками, що стримують спроможність підприємств нарощувати виробництво, респонденти називають занадто високі ціни на сировину та матеріали, недостатній попит та брак кваліфікованих працівників (вплив чинника значно посилюється порівняно з попереднім опитуванням) (графік 5).

Очікування підприємств щодо потреб у позикових коштах найближчим часом **зросли** (графік 8). Респонденти, які планують брати банківські кредити (54.5%), надають перевагу запозиченням виключно в національній валюті. Умови доступу до банківських кредитів, за оцінками респондентів, останнім часом пом'якшилися (графік 9). Основними стримуючими чинниками залучення кредитних ресурсів респонденти називають занадто високі ставки за кредитами, наявність інших джерел фінансування та невпевненість у спроможності підприємства вчасно виконувати боргові зобов'язання (графік 10).

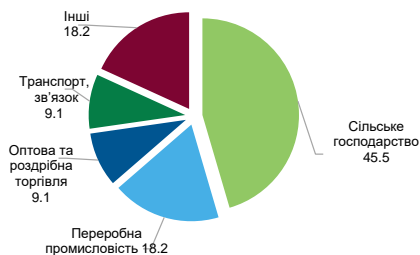
Усі респонденти області зазначили, що не мають проблем із проведенням операцій з коштами, розміщеними на банківських рахунках (у цілому по Україні – 95.8%).

Оцінки респондентів щодо стану підприємств на момент опитування (графік 3):

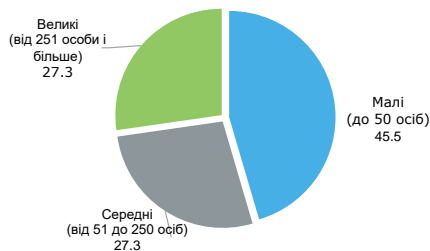
- **поточний фінансово-економічний стан підприємств добрий:** баланс відповідей – 27.3% (найвища оцінка серед регіонів) (у попередньому кварталі – 10.0%). У цілому по Україні поточний фінансово-економічний стан підприємств поганий – «мінус» 5.6%;
- **рівень залишків готової продукції власного виробництва збільшився й є вищий, ніж нормальний:** баланс відповідей – 14.3% (у попередньому кварталі – 0.0%);
- **підприємства області працюють на межі виробничих потужностей:** баланс відповідей – 0.0% (другий квартал поспіль).

Паспорт вибірки^{1,2}

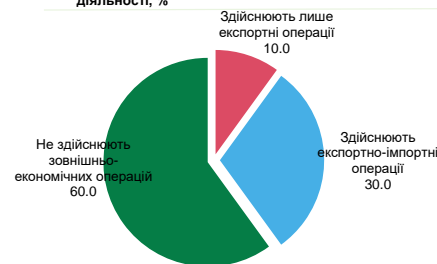
Розподіл респондентів за основним видом діяльності підприємств (за КВЕД), %

Розподіл респондентів за розміром підприємств за кількістю працівників, %

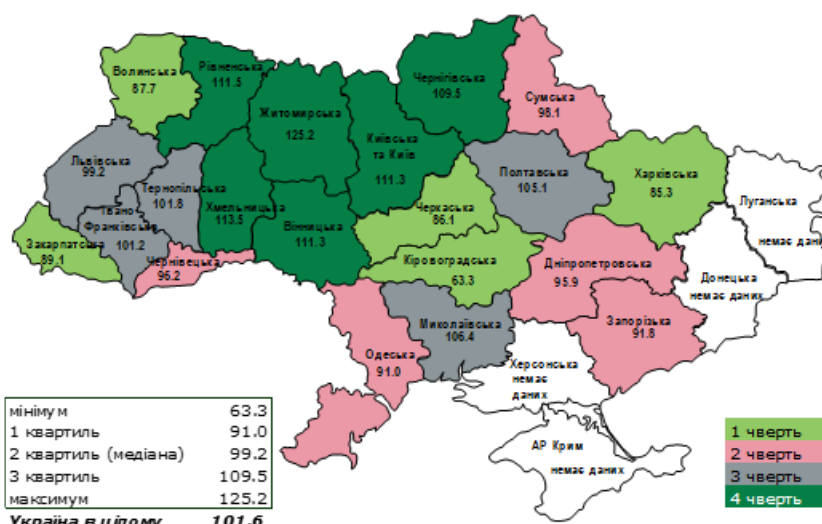

Розподіл респондентів за напрямом діяльності, %

- період проведення – 31 жовтня – 22 листопада 2023 року;
- опитано всього 11 підприємств;
- репрезентативно за таким видом економічної діяльності, як сільське господарство.

Індекс ділових очікувань на наступні 12 місяців за областями³, %

*кuartиль - значення ознаки, яка ділить ранжовану сукупність значення показника (ІДО) на чотири рівновеликі частини;
 **медіана - значення ознаки, яка розміщується в середині ранжованої сукупності і поділяє її на дві рівні частини.

Таблиця. Очікування підприємств Тернопільської області щодо ділової активності (за складовими)

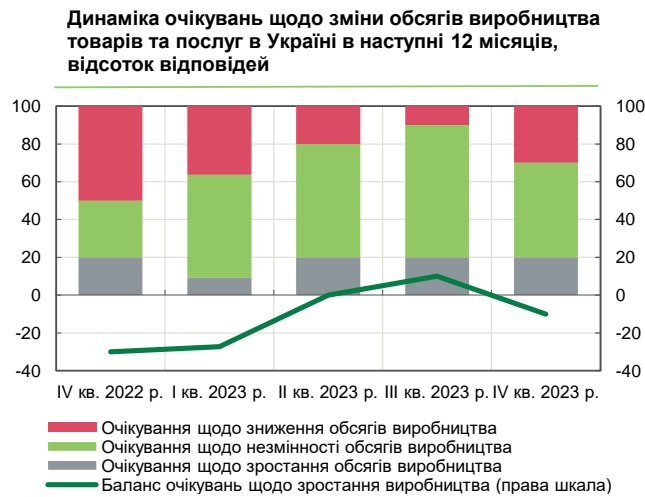
Очікування респондентів у наступні 12 місяців щодо:	Баланси відповідей, %				
	IV кв. 2022 р.	I кв. 2023 р.	II кв. 2023 р.	III кв. 2023 р.	IV кв. 2023 р.
фінансово-економічного стану	-20.0	18.2	0.0	11.1	10.0
загальних обсягів реалізації продукції власного виробництва	0.0	-20.0	0.0	11.1	20.0
інвестиційних видатків на проведення будівельних робіт	-10.0	-22.2	11.1	11.1	-30.0
інвестиційних видатків на машини, обладнання та інвентар	-9.1	-10.0	0.0	40.0	-9.1
кількості працівників	0.0	10.0	12.5	10.0	18.2

¹ Вибірка формується пропорційно внеску регіону і виду економічної діяльності у виробництво валової доданої вартості України.

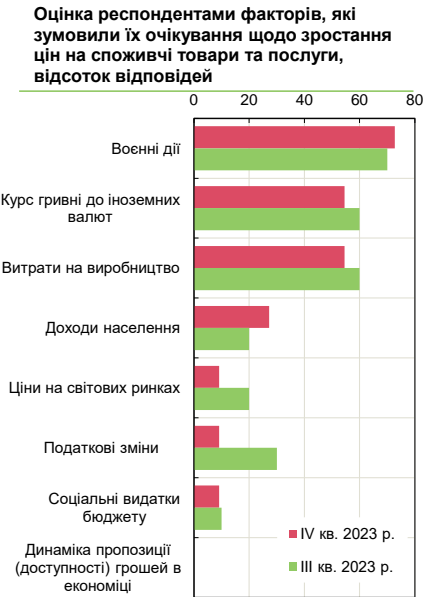
² В окремих випадках незначні розбіжності між підсумками та сумою складових можливі за рахунок округлення.

³ Індекс ділових очікувань – агрегований показник щодо очікуваного розвитку підприємств у наступні 12 місяців, розрахований за балансами відповідей респондентів стосовно змін фінансово-економічного стану підприємства та майбутньої економічної активності.

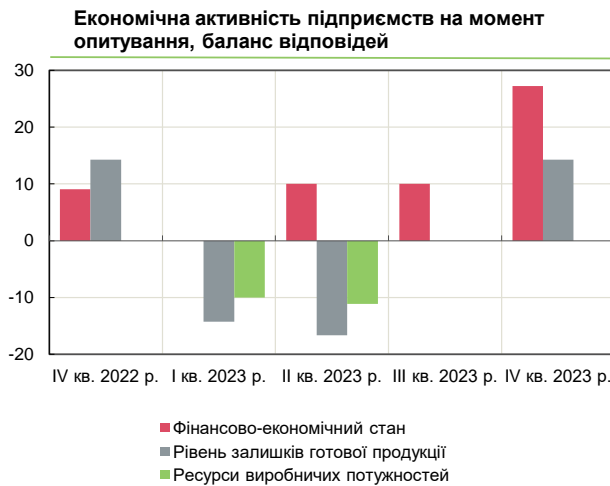
Графік 1

Графік 2

Графік 3

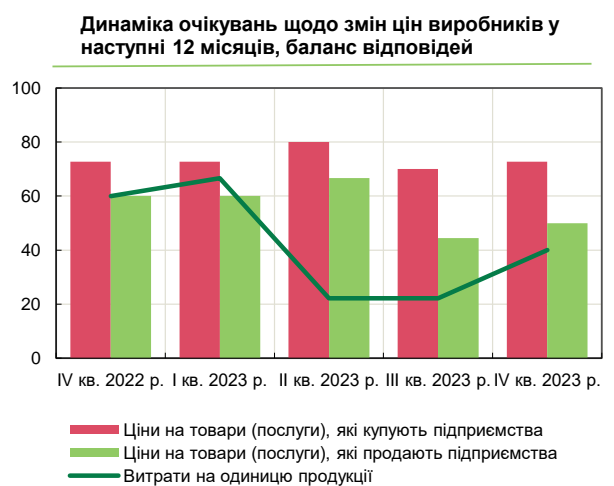
Графік 4

Графік 5

Графік 6

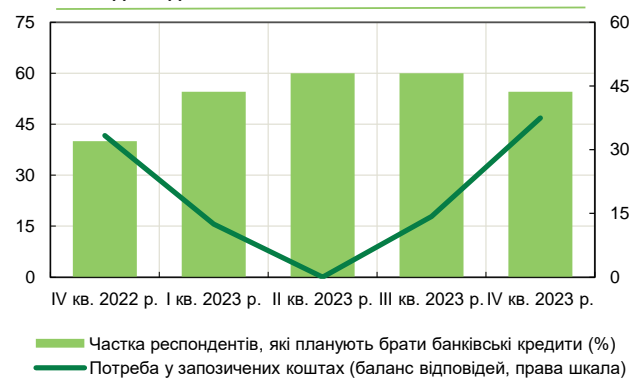
Графік 7

Оцінка респондентами факторів, які впливають на зміни рівня відпускних цін на товари та послуги, відсоток відповідей

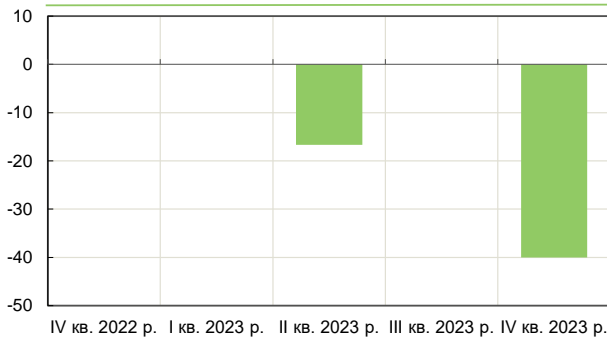
Графік 8

Очікування респондентів щодо потреби в запозичених коштах та плани щодо банківських кредитів найближчим часом, відсоток відповідей

Графік 9

Динаміка оцінок респондентів щодо змін умов отримання банківського кредиту, баланс відповідей*

*Різниця між відсотками відповідей респондентів "стали жорсткішими" та "пом'якшилися"

Графік 10

Оцінка респондентами факторів, які можуть змусити підприємство уникати/відкладати використання кредитних послуг банків, відсоток відповідей

